

Čádou, jenž nás seznamoval s pedopsychologií, a s anthropologem prof. J. Matiegkou jednal r. 1909 o založení ústavu, podobného Schuytenovu v Antverpách. Rok nato byl jeho péčí otevřen pedologický ústav města Prahy, jemuž D. věnoval své síly až do smrti. D. redigoval mnoho let čas. Besedu učitelskou, založil a řídil dětské časopisy Květy mládeže, Mladý Čech a Mládí. Vydal *Obrázkové dějiny*, k nimž mu vydatně přispěli prof. Rezek a Kosina, a obsáhlé dílo *Dějiny pražského školství*. J. Zeman.

Doležal Jan (30. III. 1902, Vnorovy na Mor. —), Ph. Dr., čes. psycholog a psychotechnik. V Lipsku dosáhl r. 1927 doktorátu z filosofie, pedagogiky, nár. hospodářství. Od r. 1926 asistent a 1930-32 správce Psychotechnického ústavu vys. šk. technické v Drážďanech, pak ředitel Ústř. psychotechn. ústavu čl. v Praze. Sestavil několik testů pro vyšší stupně nadání (intelligence) a konstruoval některé aparáty pro psychotechnický výzkum. Zabývá se problémy volby povolání a jich praktickým řešením. Napsal: *Psychologie a psychotechnika výkonnosti*, Encyklopedie výkonnosti I., Praha 1934. — *Ein Beitrag zum Problem der Auslese für das höhere Studium, Comptes rendus de la VIIIe Conférence Internationale de Psychotechnique*. Praha 1935. — *Úzkum abiturientů českých středních škol v zemi České a Moravskoslezské ve šk. r. 1933/34*, Statistický obzor, XVI. U. Chmelář.

Doležal Jaroslav (1890, Vys. Újezd —), působil 8 let jako odb. uč. na pom. třídě v Karlíně. Z praxe mu vyrostla *Deset*, první počtenice u nás pro pom. školy (II. vyd. r. 1936). Je originální v tom, že v ní není jediné číslice, nýbrž jen obrázky, na nichž se slabomyslné dítě naučí řadě a základům počátečního sčítání a odčítání. R. 1927 byl D. jmenován ředitelem chlapecké vychovatelný v Libni, k jejímuž padesátiletému trvání vydal *Padesát let práce na záchranu mládeže* (1935). Jsou to dějiny nejen vychovatelný, nýbrž výchovy mravně vadných vůbec; tam i podrobný seznam české literatury o výchově dětí mravně ohrožených a zpustlých. J. Zeman.

Domácí učitelé. Domácí vyučování je velmi starobylá forma vyučování. Vyvíjí se tak, že rodiče, jimž prvotně připadá výchovný i učební úkol, svěřují tuto svou povinnost buď z nedostatku času, buď pro vlastní nedostatečnou přípravu námezdným lidem. Tak tomu bylo již u starobylých východních národů. U Řeků zastávali funkci *d-ch u-ů* otroci (paidagogoi), kteří ovšem nenahrazovali školního vzdělání, nýbrž je jen doplňovali. Stejně tomu bylo i u Římanů. Že jejich úroveň nebyla vždy vynikající, vyplývá ze stížností Plutarchových, který rodičům vytýká, že při výběru učitelů nebývají dosti opatrní. S rozvojem školství ustupuje význam *d-ch u-ů* do pozadí. Tento

vývoj ovšem trval dlouho a narážel na překážky. Quintilian považoval za nutné obhajovat hromadné školní vyučování před domácím, ale trvalo staletí, než jeho myšlenka obecně pronikla. Domácího vyučování mohly svým dětem pravidelně popřávat jen zámožnější a sociálně významnější vrstvy. Od dob reformace, kdy proniká myšlenka obecného vzdělání, a od dob osvícenství, kdy se začínají organisovat veřejné výchovné systémy na nejširším základě, stává se veřejná hromadná výchova obvyklou formou vzdělání. Přesto ani v této době nepomíjí funkce *d-ch u-ů*. Je hájena z důvodů pedagogických (Rousseau založil na myšlence *d-ho u-c* svůj skvělý systém individuální a individualistické výchovy), hlavně však se udržuje z důvodů sociálních. Sociálně silnější vrstvy nezřídka i v demokratických zemích chtějí domácím vyučováním svých dětí projevit svou povýšenost a zaručit jim převahu nad jinými prohloubenějším vzděláním, jež jim může poskytnout soukromé vyučování. Ani pedagogické, ani sociální důvody pro *d.* vyučování neobstojí před vážnou kritikou. Nejvýznamnějším nedostatkem soukromého individuálního vyučování jest, že dítě je při něm zbaveno sociálních vlivů, bez nichž se nemůže zdravě rozvíjet v dokonalého člena společnosti. Proto se úkol *d-ch u-ů* víc a víc omezuje jen na předměty, doplňující školní programy (na př. hudbu, cizí jazyky a pod.), nebo na opakování a prohlubování látky, podávané ve škole (v matematice, klasických jazycích, moderních jazycích a pod.). V poslední době bylo u nás použito *d-ch u-ů* ve větší míře z politických důvodů, zvláště na Hlučínsku. Germanisátoři tu zaváděli domácí vyučování za tím účelem, aby uchránili děti neuvědomělých »Moravců« vlivu československých škol a místo toho aby v nich upevnili říšsko-německou orientaci. Náprava těchto poměrů byla zjednána t. zv. zákonem Uhlířovým, podle něhož jsou rodiče povinni posílat děti do veřejných škol, nemají-li dostatečné důvody pro to, aby dítě smělo být vyučováno doma. J. Uher.

Domácí úkoly. Rozumíme jimi úkoly všeho druhu, které ukládá škola žákům, aby je vykonali mimo školní vyučování, úkoly ústní, písemné, jazykové, četba, úkoly početní, úkoly z oboru předmětů reálných i technických. *D. ú.* jsou mimoškolní složkou školního vyučování, kterou však — dnes jako dříve — někteří pedagogové neuznávají. Příčinou rozdílného názoru na cenu *d-ch u-ů* je jejich vztah ke školní práci, v tom, jak zapadají do jejího programu a jak se k němu metodicky připínají, dále jejich rozsah a četné jiné okolnosti, plynoucí z žákových poměrů. Nevhodné jsou obecně úkoly izolované, nepřipínající se ke školní práci, nesmyslné pak ty, které se ukládají pouze na přání rodičů, aby děti byly zaměstnány. *D. ú.* vyžadují jak obsahově, tak i roz-